

DIALOGEJA
TASA-ARVOSTA

Kooste OPH:n alueellisista tilaisuuksista

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

DIALOGEJA TASA-ARVOSTA

- Eri puolilla Suomea
5 tapahtumakokonaisuutta :
Turku, Joensuu, Rovaniemi,
Vaasa, Jyväskylä.
- Päätapahtuma **Erätauko-**
dialogi, jossa pureuduttu
koulutukselliseen tasa-arvoon.

Dialogin lisäksi järjestettiin:

- työpajoja
- tietoiskuja
- tiedotustilaisuuksia

@ aiheesta kiinnostuneille,
koulutusalan ammattilaisille,
päättäjille ja medialle.

DIALOGER OM JÄMLIKHET

Tavoitteina:

- synnyttää moninäkökulmaista
ymmärrystä koulutuksellisesta
tasa-arvosta
- mahdollistaa tasa-vertainen
kohtaaminen
- yhteistyön ja
vuorovaikutuksen tiivistäminen

Perustietoa tapahtumista

- **Paikallisina kumppaneina** olivat **sivistystoimi** (Varsinais-Suomi, Pohjanmaa), **AVI** (Pohjois-Karjala, Lappi) ja **koulutuskuntayhtymä** (Keski-Suomi)
- Päätapahtumiin eli **Erätauko-dialogeihin osallistui yhteensä n. 210 henkilöä**
- Opetushallituslaisia oli kullakin alueella n. 10–25 henkilöä.
- **Osallistujat arvioivat...** 😊
 - päätapahtuman onnistuneen kokonaisuutena **erinomaisesti (21–33 %)** tai hyvin (64–79 %)
 - **pienryhmädialogien** olleen vielä onnistuneempia (**erinomaisesti 40–73 %**, hyvin 28–60 %)
- Kunkin alueen kokonaistiedot ja yhteenveto tapahtumista (tulossa) on Opetushallituksen sivuilla: https://www.oph.fi/dialogeja_tasa_arvosta

Tietopaketit

- Koostettu yhteisvoimin Opetushallituksessa kunkin alueen tietotarpeiden perusteella.
- **Oppimistulokset** ja **hyvinvointitieto** kiinnostivat kaikkialla. Muita kiinnostavia teemoja olivat:
 - Syrjäytymisen ehkäiseminen ja maahan tulleiden integrointi (Varsinais-Suomi, Pohjanmaa)
 - Koulutusjärjestelmän laadunvarmistus (Pohjanmaa)
 - Tutkinnon suorittaneiden työelämään sijoittuminen (Keski-Suomi)
 - Aikuisväestön koulutustaso ja työllistyminen (Lappi)
- Keskeisimmät tietolähteet:
 - Tilastotietopalvelu Vipunen
 - Karvin arviointitutkimukset
 - Opetushallituksen ennakointiselvitykset
 - Opetushallituksen kansainvälistymiseen liittyvät tilastot
 - Kansainväliset oppimistulostutkimukset (esim. PISA -tutkimus)
 - THL:n tietoa oppijoiden hyvinvoinnista ja oppilashuoltopalveluiden saatavuudesta.
- Tietopaketit saatavilla OPH:n sivuilta <https://beta.oph.fi/fi/kehittaminen/koulutuksellisen-tasa-arvon-ulottuvuuksia-suomessa>

DIALOGEJA TASA-ARVOSTA

Keskeisiä havaintoja teemoittain

-- sitaatit ovat dialogien osallistujien oivalluksia käydystä keskustelusta

Moninäkökulmaista dialogia ja osallisuutta yli hallinnonalarajojen

Koulutuksellisen tasa-arvon vahvistaminen yksilön näkökulmasta edellyttää kykyä monien näkökulmien yhtäaikaiseen dialogiin ja kokonaisuuden hahmottamiseen. Tarvitsemme erilaisten tiedon muotojen, asiantuntijuuden ja osallisuuden kohtaamista.

- *”SAMARBETE, ett nyckelord för välmående: olika kommunala sektorer MEN också tredje sektorn.”*
- *”Monitoimijaisuus auttaa tunnistamaan yhdyspintoja ja lisäämään ymmärrystä niiden haltuun ottamisesta. Dialogisia ja eläviä rakenteita kansalliselta alueelliselle ja paikalliselle tasolle tarvitaan. Näin syntyvät myös kontaktit ja rakenteet, jotka tukevat kestäväää kehitystä”*
- *”Ajatus siitä kuinka moniulotteisesta asiasta onkaan kyse, kun puhutaan osaamisen tasa-arvosta (esim. ulottuvuudet liittyen yhteiskunnan rakenteisiin, ajanmukaiseen koulutustarjontaan, yksilön turvallisuuteen, luottamuksen rakentamiseen, monimuotoisuuden näkemiseen, työelämän muutoksiin ym.)”*

Alueiden moninaiset tarpeet ja mahdollisuudet

Näkökulmat koulutukselliseen tasa-arvoon vaihtelivat eri alueilla. Kaupunkien ja pienten kuntien erot ja maantieteelliset etäisyydet puhuttivat useilla alueilla. Lisäksi puhuttivat kulttuuriseen moninaisuuteen ja sukupuolten välisiin eroihin liittyvät kysymykset.

- *”Alueellinen tasa-arvon näkökulma myös kuntien sisällä. Ei maahanmuuttaja- ja alakulttuurilähiöitä ja -alueita ja kouluja.*
- *”Keski-Suomessa tulisi kiinnittää huomiota myös alueen pieniin paikkakuntiin.”*
- *”Kerhotoiminta, harrastuspankkitoiminta ja valinnaisaineet tarjoavat ilmaisia harrastusmahdollisuuksia myös vähävaraisemmille lapsille, mutta eri kokoisilla paikkakunnilla erilaisia mahdollisuuksia tarjota näitä”*

Kokemuspohjaisen tiedon vaikuttavuus

Yksilön kokemusta koskevaa tietoa ja henkilökohtaisia esimerkkejä tarvitaan tilastojen ja tutkimustiedon lisäksi. Niillä on suuri merkitys niin tasa-arvon malleina ja kannustavina esimerkkeinä kuin avaamassa konkreettisesti ja mieleen jäävällä tavalla tasa-arvoon liittyviä haasteita mm. päätöksentekijöille.

- *”Tarinoiden voima; faktan & systeemisen ajattelun rinnalle tarvitaan (positiivisia) esimerkkejä, tarinoita.”*
- *”Muslimimaista tulevilla pojilla voi olla vaikeaa hyväksyä naispuolista opettajaa. Sillä, että maahanmuuttajataustaisia naisia työskentelee opettajina on suuri merkitys tasa-arvon mallin tarjoamisessa.”*
- *”Yksittäisen oppilaan kokemus koulunkäynnistä, jos kaikki ei menekään putkeen (jää mieleen)”*
- *”Behövs mera **äkta delaktighet** och att våra barn och unga får sin röst hörd!”*

Yksilöllisten oppimisen polkujen mahdollistaminen

Oivallusten perusteella yksilöllisten polkujen tulisi lähteä oppijoiden tarpeesta, ja polkujen eri vaiheissa olisi hyvä löytyä kiinnittymisen kohtia. Arjen työ kuvastuu yksilöiden välisinä kohtaamisina. Kokemuspuheessa nousee esiin erityisesti haasteellisissa tilanteissa olevien oppijoiden polkujen rakentaminen.

- *”Kullekin sopivan haastavan oppimisen polun osoittaminen, mikä vahvistaa sisäistä motivaatiota ja sinnikkyyttä ja siten johtaa merkityksellisen oman elämän polun löytymiseen”*
- *”Oivalsin sen miten moninaiset ovat oppijoiden opinpolut ja miten monen tasoisiin asioihin opettajan on kiinnitettävä huomiota oppimisen esteitä miettiessään. Ja miten paljon tukea huoltajat ja oppilaat itse tarvitsevat oivaltaakseen mitä pitää oppia, mitä osata jne.”*
- *”Keskeisenä jäi mieleen huoli siitä, että niitä oppilaita/nuoria opiskelijoita, jotka ovat ”välitilassa”, eivät pärjää oikein hyvin, pitäisi pystyä tukemaan paremmin.”*

Oppiminen ja hyvinvointi kytkeytyvät toisiinsa

Oppimisen ja hyvinvoinnin koettiin kytkeytyvän voimakkaasti yhteen. Psykkinen oireilu on lisääntynyt. Koulu ei pysty nykymuodossaan ja yksin vastaamaan hyvinvoinnin haasteeseen. Opettajien osaaminen kaipaisi vahvistamista hyvinvointikysymyksissä.

- *”Pienillä asioilla on suuri merkitys. Oli se sitten lapsen herättely aamulla, yhteiset ruokailuhetket. Nämä luovat vahvan tunteen välittämisestä, joka on tärkeää hyvinvoinnin kannalta.”*
- *”Miten rakentaa yhteenkuuluvuutta, arvostusta ja turvallisuuden tunnetta jo varhaislapsuudessa?”*
- *”Psyykkisesti oireilevien lasten koulupolun tukemista monialaisesti tulee kehittää.”*

Arvostavaa kuuntelua ja aitoa kohtaamista

Kokemuspuheeseen perustuvissa pienryhmädialogeissa toistuivat arjen jokapäiväisten kohtaamisten merkityksellisyys ja niiden jättämät muistijäljet.

- *”Perustana/lähtökohtana tasa-arvoinen kohtaaminen. Yksilön kokemus tasa-arvosta (miten järjestelmä voi tukea tai kumota sen?) sekä yhdyspinnat.”*
- *”Pienet asiat voivat olla hyvin merkityksellisiä, kuten se, että kysyy oppilaalta: ”Mitä sulle kuuluu”?”*
- *”Kuinka voidaan kehittää (erityisesti maahanmuuttaja-)vanhempien vuorovaikutusta koulun tai päiväkodin kanssa ja antaa lisätietoa?”*
- *”Suomalaisissa kouluissa opitaan tulemaan toimeen erilaisten ihmisten kanssa. Koulussa kohtaavat lapset eri sosioekonomisista taustoista ja uskonnoista, ja tämä tukee yhteenkuuluvuuden tunnetta ja yhteiskuntarauhaa.”*

DIALOGEJA TASA-ARVOSTA

Kiteytykset alueittain

tapahtumien järjestäjien kiteytyksiä pienryhmäkeskustelujen kirjauksista ja osallistujien oivalluksista

Kiteytys – Varsinais-Suomi

**DIALOGEJA
TASA-ARVOSTA**

- Loppujen lopuksi suurista linjoista löytyy samanmielisyys. Kysymys on enemmän siitä, kuinka käytännössä toimitaan ja lapsi/nuori kohdataan hänen omista lähtökohdista käsin.
- Perustana/lähtökohtana on tasa-arvoinen kohtaaminen ja yksilön kokemus tasa-arvosta, sekä yhdyspinnat eri toimijoiden välillä.
- Tarvitsemme tarinoiden voimaa faktojen ja systeemisen ajattelun rinnalle: positiivisia esimerkkejä ja tarinoita.

Kiteytys – Pohjois-Karjala

- Oman äidinkielen oppimisen merkitys tasa-arvon mahdollistajana
- Erilaiset resurssit alueellisesti ovat tasa-arvon este – pienillä paikkakunnilla mahdollisuudet usein heikommät.
- Tarvitsemme:
 - Henkilökohtaisia oppimispolkuja oppimisen motivaation ja ilon säilyttämiseksi, ja sitä kautta tasa-arvon toteutumiseksi
 - Vahvaa tukea maahanmuuttajataustaisille perheille, jotta ne voivat puolestaan tukea lapsensa koulunkäyntiä
 - Harrastusmahdollisuuden takaamista jokaiselle lapselle, koska tämä vähentäisi sosio-ekonomisen taustan aiheuttamia eroja

- Alueellinen tasa-arvo vaihtelee Lapissa voimakkaasti (kaupunki vs. pienet paikkakunnat), samoin perheiden sosio-ekonominen asema, ei mahdollisuuksien tasa-arvoa (esim. samoja kielenopiskelumahdollisuuksia)
- Nuorten palautteen mukaan palveluissa ei ole ihmiskeskeisyyttä ja empatiaa, erityisesti nivelvaiheen palveluissa nuori tulisi oikeasti tuntea
- Syrjäytyneet nuoret kokevat, että koulu ei ole heitä varten
- Nuoret tarvitsevat itsetunnon kohotusta ja tulevaisuususkkoa
- Tarvitsemme:
 - kasvatuskumppanuutta ja läsnäoloa
 - vanhempien ja opettajien vuorovaikutusta
 - lasten tulee saada olla lapsia
 - psykososiaalista tukea matalalla kynnyksellä lähellä saatavissa
 - parempia etäopiskelumahdollisuuksia

Kiteytys – Pohjanmaa

- Hyvinvointi on osiensa summa, 24/7.
- Pienet asiat voivat olla hyvin merkityksellisiä, kuten se, että kysyy oppilaalta: ”Mitä sulle kuuluu”?
- Hyvää tahtoa ja aitoa välittämistä löytyy. Huoli nuorten hyvinvoinnista on yhteinen eri sektoreilla.
- Monitoimijaisuus auttaa tunnistamaan yhdyspintoja ja lisäämään ymmärrystä niiden haltuun ottamisesta.
- Tarvitsemme dialogisia ja eläviä rakenteita kansalliselle, alueelliselle ja paikalliselle tasolle. Näin syntyvät myös kontaktit ja rakenteet, jotka tukevat kestävästä kehitystä. Vain se mitä tuetaan alhaalta päin osoittautuu lopulta kestäväksi.

- Osaamisen tasa-arvo näyttäytyy tärkeänä tavoitteena, mutta ei ehkä toteudu käytännössä.
- Mitä tasa-arvo tarkoittaa yksilön näkökulmasta?
- Tarvitsemme uudelleen muotoilua siitä, mitä ohjaus on, miten ja missä sitä tarjotaan.
- Osaamisen tarpeet muuttuvat kaiken aikaa, joten myös käsitys osaamisen tasa-arvosta on muutoksessa.
- Tarvitsemme:
 - ”reiät” tunnustavaa keskustelua
 - hiljaisten äänten mukaan saamista
 - asiantuntijaroolin mukavuusalueen ulkopuolelle astumista
 - kokemusten jakamista ja tasa-arvoista dialogia
 - eri toimijoiden välistä yhteiskehittelyä, joka lähtee yksilön näkökulmasta.

DIALOGEJA TASA-ARVOSTA

Havaintoja työskentelytapaan liittyen

Millaista palautetta saimme osallistujilta?

DIALOGEJA TASA-ARVOSTA

”Kaikenlaista hömppää aina joudutaan koulun jälkeen tekemään kikyn nimissä, mutta nämä ovat niitä tärkeitä asioita, joiden äärelle on hyvä välillä pysähtyä.”

” Jotenkin tulisi päästä konkreettisempaan ja päästä eteenpäin. Hieman jäi polkemaan paikalleen.”

”Oli mukava päästä keskustelemaan ikään kuin samalla viivalla päättäjien kanssa.”

” Mielenkiintoista olla yhdessä ja keskustella vapaasti samasta teemasta. Kuunnella ja yhtyä ajatuksiin ja tuoda omia ideoita tai kokemuksia. Dialogi ottaa vallan ja alkaa ohjata tapahtumaa, innostavaa!”

”Myönnän, tulin tilaisuuteen ajatuksella taas yksi keskustelu "onpahan meitäkin kuultu"-periaatteella, mutta lähdin tilaisuudesta voimaantuneena. Ääneen asioita pohdittuaan fiksujen ihmisten kanssa, moni asia selkeytyi sanoiksi asti.”

”Riviopettajan kunnioitus OPH:ta kohtaan nousi kohisten, kun laskeuduitte tornistanne tänne raukoille rajoille.”

”Kiireettömyys viehätti. Koin voimaantuvani.”

” Tavoitteen näkökulmasta tilaisuuden rakenne oli tarkoituksenmukainen, toimiva ja joustava.”

” En ole osallistunut aikaisemmin tällaiseen tilaisuukseen.”

” Näytettiin hyvin mallia siitä, miten dialogia tulisi saada aikaan niin kouluissa, työyhteisöissä kuin koko yhteiskunnassa.”

Mitä dialogi työskentelytapana on opettanut?

- Syventänyt ymmärrystä vuorovaikutuskyvykkyydestä ja sen tarpeellisuudesta
 - Uudenlaisen roolin ja identiteetin löytäminen – kuuntelu!
 - Miten annamme ja otamme vastaan palautetta yksilö- ja organisaatiotasolla?
 - Miten tunnistamme signaalit ulkoa ja käsittelemme sekä viemme eteenpäin?
- Tarve tunnistaa paremmin dialogin ja toisaalta ratkaisujen paikat – sekä erottaa ne selkeämmin toisistaan
- Dialogiset työskentelyprosessit vaativat aikaa (vrt. tehokkuuden ja tuottavuuden vaatimukset)
- Vahvistanut moninäkökulmaisuuuden merkitystä ja hiljaisten äänien saamista kuuluviin
 - Kutsuprosessiin panostaminen keskeistä, jotta saadaan riittävän moninäkökulmainen osallistujajoukko koolle
 - Opetushallituksen rooli kohtaamisten mahdollistajana
- Kokemuksista puhuminen ja aidoista asioista keskusteleminen on voimaannuttavaa
 - Lisääntynyt ymmärrys erilaisista todellisuuksista eri puolilla Suomea
 - Mahdollisuus nostaa myös ns. tabu aiheita esille

Mistä ja **kenen** tulisi jatkaa keskustelua?

- Keskustelua käytiin pääasiassa työssä käyvien, hyvissä ammateissa olevien asiantuntijoiden kesken. Miten saamme mukaan **niitä, joita osaamisen tasa-arvon haasteet henkilökohtaisesti eniten koskettavat?**
- Keskustelun jatkaminen **maakunnan ja alueellisten toimijoiden sekä järjestöjen** kanssa. **Poliittiset päättäjät** tärkeä saada sitoutumaan.
- **Nuorten** kanssa koulutuksen tasa-arvosta.
- Miten koulutuksen tasa-arvoa voitaisiin vahvistaa eri toimijoiden välisenä **yhteiskehittelynä**, joka lähtee yksilön näkökulmasta?
- Keskustelumme tiivistyi syrjäytymisvaarassa tai muita heikommassa asemassa olevien tukemiseen ja osallisuuteen. Jos rahalliset resurssit eivät olisi keskiössä, millaisia malleja, toimintatapoja ja kehittämisideoita tai kokeiluja voitaisiin rakentaa?
- Missä on arvokeskustelu? Mihin opetusta, oppimista, koulua, ihmisiä ja yhteiskuntaa halutaan Suomessa ohjata?

**Luomme
avoimuudella
luottamusta**

Genom öppenhet
skapar vi förtroende

**Uskallamme uudistua
oppijan parhaaksi**

Eleven bästa styr vår
verksamhet och våra
innovationer

**Muotoilemme
yhdessä ratkaisuja**

Tillsammans hittar
vi lösningar

**Elämme kuten
opetamme**

Vi lever som vi lär

Visionemme | Vår vision

Jokainen voi kasvaa potentiaaliinsa

Alla kan nå sin fulla potential